

sége tudatára és szenvedje annak következményeit és a jóvátételre vonatkozó határozmányokat teljesítse.

A franciák az ellenállás megszüntetésének megvalósítását kívánják.

A *Petit Parisien* kijelenti, hogy *Maltzahn* német államtitkár nyilatkozata, amelyet a berlini francia nagykövetség a passzív ellenállás bebiztosítása tárgyában tett, nem elégíti ki a francia kormányt. A franciák nemcsak azt követelik, hogy a passzív ellenállásra vonatkozó összes rendelkezést visszavonják, hanem azt is kívánják, hogy az ellenállás megszüntetését meg is valósítsák. Ha ez megtörténik, akkor kerülhet sor tárgyalásra.

Poincaré súlyos feltételeket szab.

Párisban az a hír terjedt el, hogy Poincaré olyan súlyos feltételeket szab Németországnak,

hogy azokat a *Versaillesben* vállalt kötelezettségekkel nem is lehet összehasonlítani, ezért Párisban még egyáltalán kérdésesnek tartják, vajon eljutnak-e Németországgal a tanácskozásokig.

A francia sajtó ma délelőtt hivatalos közleményt kapott a kormány részéről, amely szerint a düsseldorfi tüntetés alkalmával 17 személy halt meg és 400 sebesült meg. A sebesültek közül 91-en vannak kórházban.

Düsseldorfi képe ismét normális, de új incidensektől tartanak, mert a szeparatistáknak még számos rohamcsapata van a városban. Tegnap délután rablásadás is volt, melynek folyamán valamennyi rab megszökött, néhányat azóta sikerült elfogni. A szakszervezetek felszólítást bocsátottak ki, hogy ne törjenek semmiféle olyan tüntetést, amelynek résztvevői fel vannak fegyverkezve.

Ha földje lenne a kulturpalotának...

(A Szeged tudósítójától.) Ebben az álmos és minden kulturális megmozdulás iránt atavisztikusan közömbös városban, amely az utóbbi időben arról nevezetes, hogy sokkal kevesebb könyvet fogyaszt el, mint más, félannyi „lelkű” számláló magyar város, van egy, de csak egyetlen egy olyan oázis (banális ugyan a hasonlat, de jobbat hirtelen nem találunk), ahol felüdülhet kissé a porsivatagban eltikkadt kulturember: a *Somogyi könyvtár*. Mintha nem is ebből a világból való volna, olyan más a levegője, a hangulata. A könyvsorok sulya alatt roskadozó polcok felfogják a piacok porlekedő tülekedésének fűlsértő hangzavarát, a néma folyosókon, a régi nagyok arcképsora között, nesztelenné halkulnak a léptek, az öreg foliánsok elsárgult pergamentjeiről valami egészen tiszta áhítat szűrődik elő és templommá avatja a csendet.

Október van. Erzsébet királyasszony bánatos ligetében már rozsdá marja a platánokat és az ágak között átsurranó aransugarakban csendes zizegessel léghajóznak a falevelek. Szatymazon talán már hangosak a szőlők és Bacchus pajzán nótája tüzesíti át a hűvösödő éjszakákat. A *Somogyi-könyvtár* olvasóterme pedig csendesen megnépesedik. Eljönnek a tanítványok, fiatalok és öregek, nők és férfiak vegyesen, leülnek a zöld asztalok mellé és mohó szomjúsággal isszák a legjobb mesterek tanításait, okos könyveket. Mert hát tanítványok ők, akik órákig hajolnak némán a fekete betűsorok fölé, a szépségek és a tudományok tanítványai, tanítómeisterük pedig a legjobb előadó, mert a valóban bölcs könyvek szava sohasem érthetetlen. Sajnos, kevés a tanítványok száma, hihetetlenül kevés. Az elmúlt hónapban, amikor már megérkeztek a diákok is, a hivatalos kimutatás szerint mindössze hétszázötvennégy könyvkérőlap gyűlt össze, ami nem azt jelenti, mintha hétszázötvennégy különböző ember fordult volna meg a könyvtár olvasótermében, hanem csak azt árulja el, hogy a sokkal kisebb számú törzsközönség összesen hétszázötvennégyezer olvasott. A mai könyvdrágaság idejében megdöbbentően kicsi ez a szám, a város száznegyvenezer lélekszámahoz arányitva kicsi.

A könyvtár tisztviselői minden nap pontos kimutatást készítenek a forgalomról és az adatokat minden hónap végén összesítik. A szeptemberi kimutatás nagyon érdekes dolgokat tár fel. Elmondja, hogy a hétszázötvennégy olvasó közül 199 volt az egyetemi hallgató, 257 a középiskolák hetedik és nyolcadik osztályának diákja, pap nem volt egyse, csak papianár volt a civiltanárokkal együtt 29, író, hírlápiró 2, művész 17, ügyvéd 20, mérnök 3, orvos 3, katona 10, köztisztviselő 38, magántisztviselő 38, kereskedő 18, vasutas, postás látogatója nem volt a könyvtárnak, iparos 15, földmives is akad egy, ő volt a könyvtár negyvenéves főnállása óta ebből a foglalkozási ágból a hetedik látogatója a *Somogyi-könyvtárnak*. A ritka vendég megjelenése szenzációként is hatott, a könyvtár egész személyzete parancsként leste a gazduram kívánságát. Hosszas faggatás után végre kibökte az öreg, hogy a nemességét akarja megjelteni, meg azt a féltárgyát, amit őseitől eláránykodtak valamikor régen, de amihézt jussa van és a jussból nem enged egy szemet se. Ott pöszmékölt az öreg nagy szuszogva jó ideig az elébe rakott könyvek között, de amikor elment, nem árulta el, hogy megtalálta-e a jussát.

A hétszázötvennégy olvasó egyébként ezerkétszázötvennégy könyvet olvasott. Ebből csupán tíz százalék volt a szépirodalmi munka, pedig régen a szépirodalom dominált. A regények, novellák és versek olvasói a középiskolás diákok közül kerülnek ki, akik kötelező iskolai olvasmányaikkal végeznek a *Somogyi-könyvtárban*. Az egyetemi hallgatók közt nagyon szép számban vannak a hallgató nők is, szakkönyveket olvasnak, a könyvtár olvasótermében tanulnak, mert hát olyan nagyon drága a tankönyv, hogy csak kevésnek lehet saját könyve.

A többiek olvasmányai különböző tudomány-népszerűsítő munkák közül kerül ki, de sok utirajzot és történelmi könyvet is olvasnak. Érdekes tünet, talán a korral jár, hogy az emberek nem olvasnak már *szociológiai* vonatkozású műveket, pedig a háború alatt és a háború előtt rendkívül kultivált szak volt a szociológia, különösen a magántisztviselők kultiváltak.

Vannak a könyvtárnak típus-látogatói is. Sokáig mindennapos vendég volt egy félkaru gépész, akinek munkaközben kapta le a gép a karját. A *törvénykönyvet* bujta nagy kitartással, kereste azt a törvényt, amely arra kötelezné volt munkaadóját, hogy egy műkari csináltasson számára. A kérdőlap foglalkoztatja a rovatába következetesen azt írta be, hogy „teljesen nyomorék”. Nemrég elmaradt, nem tudja senki, hogy megtalálta-e a keresett paragrafust, vagy megunt a keresését és most elfáradva éli tovább „teljesen nyomorék” szomorú életét.

Veszélyes olvasó típusok is akadnak néha. Egy ilyen veszélyeztetett mostanában az olvasóterem csendes nyugalma. Fiatal, exaltált fiú, szeszélyes olvasó, állandóan foglalkoztatja a személyzetet, tíz-tizenöt könyvbe is belekap naponta. Nyughatatlan természet, olvasótársait is zaklaja állandóan. A kérdőlapokkal szintén szeszélyesen bánik, mindig mást ír a foglalkoztatás rovatba. Szerepelt már mint író, költő, matematikus és festő, ami nagy zavart okozott a statisztika összeállításánál. Az egyik könyvtáros végre megunt az ifjú szeszélyeit, keményen kérdőre vonta bizonytalan foglalkozás megjelölése miatt. Másnap egészen röviden csak annyit írt a kérdőlapjára foglalkozás gyanánt, hogy „hülye”. Ismét kérdőre vonták, amiért megnehezített és egyenesen Móra Ferenchez, a könyvtár igazgatójához fordult panaszával.

— Nézze, igazgató ur — mondotta —, a „hülye” szót nem én írtam ide, hiszen ez tinta-ceruzával van írva, a név pedig fekete ceruzával.

— Lásd, fiam — felelt Móra Ferenc —, ha megjelölte volna maga a foglalkozását, akkor nem lenne semmi baj, de mivel állítása szerint, üresen hagyta a rovatot, alkalmat adott másnak arra, hogy pótolja azt, amit maga elmulasztott.

Az ifjú költő-matematikos valószínűleg elérte Móra Ferenc finom maliciáját, mert némán távozott és azóta talán csendesebben is viselkedik.

A könyvtárban uralkodó komoly ünnepélyesség mögött akadnak ilyen vidámságok néha, de szomorúság is akad bőven. Mert hát a *Somogyi könyvtár* haldoklik, ha a fejlődés megakadását szabad haldoklásnak nevezni. Sokáig beszélgettünk a könyvtár ügyes-bajos dolgairól Móra Ferenc igazgatóval, aki valószínűleg atyai szeretettel ápolgálja a gondjaira bízott könyveket.

— Állandóan figyelem a könyvtár forgalmát — mondotta Móra Ferenc — és az utóbbi időben felünt, hogy nagyon sok olyan ember jár ide, aki ezelőtt megvásárolta a könyvet. Ezeket a mai borzasztóan magas könyvárak kénytelenítik a *Somogyi könyvtár* látogatására. A könyvdrágaságot mi is érezzük, a pénzünk nagyon kevés és így állandóan redukálnunk kell a vásárlást. Éppen most akarok kérni a tanács-tól ötszáz ezer koronát, hogy a legszükségesebbeket beszerezhessem. Ez a félmillió korona talán fedezi husz könyv árát, mert hihetetlen drágák a könyvek...

Felbontott egy csomagot, amiből néhány könyv került elő.

— Itt van ez a kis füzet — mutatott rá az egyik könyvecskére —, lehet hat centiméter széles és hét centi hosszú, hetvenkét oldal van benne és a címe „A fölemelt illetek”. Az ára kétezer négyszáz korona. Ez itt Dosztojevszky négy novelláját tartalmazza, 13,200 koronáért kínálják. A többiek a szőnyegipar körébe vágó szakkönyvek. Csupa régi, német kiadás, az ára harminc és hatvanezer korona között váltakozik. Pedig meg kellene venni valamennyit, mert mostanában nagyon keresik a szőnyegszövés szakkönyveit. Ezek az árak teljesen indokolatlanok, a szőnyegkönyvek ugyanis évtizedek óta ott hevernek már a magyar könyvkereskedők lomtarában, de most megjött a konjunktúrájuk és ez nem szalaszja el egy kereskedő sem.

— Ha a muzeumbárátok nem támogatnák áldozatkésztségükkel *Somogyi Károly* hagyatékát, nagyon elenyésznének. A várostól ebben az évben alig kapott a muzeum és a könyvtár együttesen háromszáz ezer koronát, pedig annak a tízenháromezer koronának, amit a béke utolsó esztendejében, 1913-ban kaptunk, ma hetvennyolcmillió korona felelne meg. A muzeumbárátok áldozatkésztségéből mégis megvehetjük a legfontosabb új könyveket, de ami gyarpórást kimutathatunk, annak legnagyobb része természetbeni adományokból került ki. Nem régen itt járt Kner Izidor, a híres gyomai kiadó, nagyon sötét színekkel ecseteltem előtte könyvtárunk jövődjét. Néhány hét múlva azután csomagot hozott tőle a posta és ez volt benne.

A könyvekkel dusan megrakott asztal két legértékesebb kötetére mutatott, a Kner Izidor kiadásában megjelent *Monumenta Litterarum* két gyönyörű kiállítású kötetére, amely a világirodalom kisebb remekműveit tartalmazza művészi magyar fordításban és az ára ma legalább kétszáz ezer korona. Sajnos, kevés Kner Izidor akad a magyar könyvkiadók között, akik szintén küzdenek a végzetes könyvdrágasággal. Ezután megmutatta Móra Ferenc a könyvtár főkönyvét, amelyből a szomorú statisztikai adatokat olvastuk ki a könyvtár gyarapodásáról: 1919-ben 5134, 1920-ban 2868, 1921-ben 2741, 1922-ben 1913 és 1923-ban október 1-ig mindössze 925 kötettel gyarapodott a könyvtár.

— Ovasom az újságokban — mondja később Móra Ferenc —, hogy a Nemzeti Muzeum földet kér és talán kap is az államtól, mint ahogy a Pázmány-egyetem is a földje jövedelméből tartja fenn magát. A városnak van vagy hatvan ezer hold földje, az egyetemnek, börtönnek, iparos-szövetkezeteknek és Isten tudja ki mindenkinek másnak adott már belőle — csak a muzeumnak és a *Somogyi-könyvtárnak* nem. Pedig ötven hold föld jövedelmével nagyon szépen ellehetne itt gazdálkodni és ötven holdat minden nehézség nélkül ki is hasithatna a város. Megkísérlem, talán sikerül ez a terv...

Talán sikerül. Móra Ferenc megkísérli és mi — nem merjük megjósolni az eredményt. A szegedi portenger alatt olyan bajos kulturáról, kulturális igényekről álmodozni, hiszen itt fogyasztják el aránylag a legkevesebb könyvet és a *Somogyi-könyvtár* áhítatos csendje annyira idegenszerű a piacok porlekedő lármája közepett. De azért Móra Ferenc mégis megkísérli és ő talán reménykedik mégis a kísérlet sikerében.

m. l.

— Jean de Bonnefon előadása a magyar kérdésről. Itt kétfőn, október hó 8-án este fél 9 órakor Jean de Bonnefon Páris egyik legnépszerűbb klubjában, a Boulevard Barbeseen lévő Sale de la Fournay-ban tart előadást a magyar kérdésről. Az előadás címe: Meg kell-e mentenie Európának Magyarországot?